

Середньому Придніпров'ї //Сучасні проблеми біології, екології та хімії. Мат-ли міжнар. конф., присвяч. 20-річчю біологічного факультету ЗНУ, 29 березня-01 квітня 2007 р. Запоріжжя, 2007. Ч. 1. С. 196–198.

СЕЛИТЕБНІ ЛАНДШАФТИ БАСЕЙНУ РІЧКИ СІЛЬНИЦЯ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Петров В. В. , студент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Селитебні ландшафти – це найстародавніші антропогенні комплекси України і Поділля. Вони займають від 5-7 % у центральних районах подільського регіону до 10-13 % у Придністер'ї та Середньому Побужжі [1, с.117]. Селитебні ландшафти займають 14,2 % території басейну річки Сільниця.

На досліджуваній території сформувалась густа мережа населених пунктів. Тут нараховується 41 поселення (рис. 1). За ступенем перетворення натуральних умов і ландшафтних комплексів селитебні ландшафти можна розділити на три підкласи: міські, сільські та містечкові ландшафти [2, с.231].

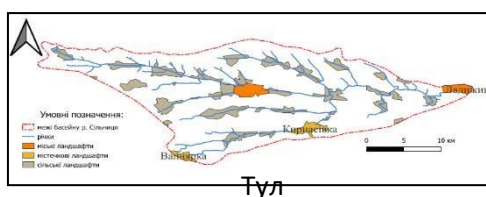

Рис. 1. Селитебні ландшафти басейну р. Сільниця

Міські селитебні ландшафти. У межах басейну річки Сільниця нараховується два міста – Тульчин і Ладизин. На територіях міст басейну річки Сільниця зустрічаються антропогенні ландшафти всіх класів (за змістом): селитебні, сільськогосподарські, лісові, водні, промислові, дорожні, рекреаційні, белігеративні. Селитебні ландшафти - фонові. Більшу частину (80-

85%) площі у містах займають комплекси підкласу міських ландшафтів. У структурі останніх можна виділити типи [5, с.127].

Селитебні ландшафти Тульчина сформувались на межі різних природних областей. У ландшафтній структурі міста переважаючим (приблизно 67 % території) є малоповерховий тип міських ландшафтів із 1-2-поверховою житловою забудовою. Цей тип ландшафту сформувався переважно на схилових місцевостях долини річки Сільниця. У результаті можна виділити 1-2поверховий тип селитебних місцевостей [6, с. 48].

У місті Ладижин малоповерховий тип міських ландшафтів займає близько 53 % території. У порівнянні з Тульчином, тут більші площі займають середньоповерхові та багатоповерхові житлові ландшафтні комплекси.

Промисловий тип міського ландшафту займає від 3 % території у Тульчині до 11 % у Ладжині. У Тульчині основу цього типу ландшафту становлять промислові території ТМ «Тульчинка» і ТОВ «Фуд Девелопмент», у Ладжині – Ладжинських ТЕС і ГЕС [3].

Сільські селитебні ландшафти. На території басейну річки Сільниця нараховується 37 сіл, а саме: Левківці, Сільниця, Копіївка, Щурі, Зарічне, Нестерварка, Мазурівка, Хмельницьке, Кинашів, Клебань, Гути, Богданівка, Білоусівка, Заозерне, Лукашівка, Василівка, Михайлівка, Холодівка, Крищинці, Гриненки, Тарасівка, Юрківка, Шура-Копіївська, Гуральня, Журавлівка, Капки, Маяки, Суворовське, Пестеля, Ганнопіль, Федьківка, Маркове, Одаї, Дранка, Тиманівка, Улянівка.

Найбільша кількість сільських населених пунктів приурочена до поєднання схилових і заплавних місцевостей. До таких сіл відносяться Левківці, Сільниця, Копіївка, Щурі, Зарічне, Нестерварка, Хмельницьке, Кинашів, Гути, Богданівка, Холодівка, Пестеля, Ганнопіль, Федьківка, Маркове, Одаї. Найменша кількість і площі сіл займають заплавний тип місцевостей. Такими є села Капки і Гуральня [4].

Містечкові селитебні ландшафти. У межах басейну річки Сільниці знаходиться 2 селища міського типу – Вапнярка і Кирнасівка.

Ландшафтна структура Вапнярки розвинулась на плакорному типі місцевостей. Повсемісно переважає одно-двоповерхова забудова з чітко вираженим прямокутним плануванням кварталів та вулиць. Одноманітну ландшафтну структуру містечка ускладнюють ландшафтні комплекси залізничної станції і залізниці «Жмеринка – Одеса». З функціонуванням останньої у майбутньому, переважно, буде зумовлений подальший розвиток Вапнярки.

Кирнасівка представляє собою тип долинних містечкових ландшафтів. Вони охоплюють майже всі урочища наявних тут місцевостей. Однак, крім заплав і схилів, це містечко виходить також на вододільні місцевості Дністра і Південного Бугу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисик Г. І. Природнича географія Поділля. Вінниця: ЕкоБізнесЦентр, 1998. 184 с.

2. Денисик Г.І. Середнє Побужжя Поділля: природа і ландшафти. Вінниця: Гіпаніс, 2002. 280 с.

3. Яцентюк Ю. В. Долинно-балково-яружний антропогенний парагенетичний ландшафтний комплекс. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Серія: Географія. 2002. Вип. 4. С. 41 – 48.

4. Яцентюк Ю. В. Екомережа як антропогенна парагенетична ландшафтна система (на прикладі Вінницької області). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія:

Географія. 2014. Вип. 26. С. 17–24.